

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора медичних наук, професора ЗВО кафедри акушерства та гінекології №2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова Дзись Наталії Петрівни на дисертаційну роботу аспірантки кафедри акушерства і гінекології №1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Низової Ольги Анатоліївни

на тему «Прогнозування та профілактика генітального ендометріозу у дівчат юнацького віку різних соматотипів», представлену до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.174, яка створена згідно до наказу ректора ЗВО Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова № 74 від 01 травня 2026 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова протокол № 10 від 30 квітня 2026 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Ступінь актуальності обраної теми.

Збереження репродуктивного здоров'я дівчат та молодих жінок є одним із пріоритетних напрямів сучасної медицини. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема генітального ендометріозу — хронічного естрогензалежного захворювання, що характеризується наявністю ендометріоподібної тканини поза межами порожнини матки та асоціюється з хронічним тазовим болем, порушеннями менструальної функції, психоемоційними розладами та безпліддям.

За даними сучасних досліджень, початок захворювання нерідко припадає на підлітковий і юнацький вік, проте встановлення діагнозу часто відбувається лише через декілька років після появи перших симптомів. Така затримка зумовлює прогресування патологічного процесу, збільшення ризику

репродуктивних втрат і погіршення якості життя пацієнток. У зв'язку з цим особливого значення набуває розробка підходів до раннього прогнозування розвитку ендометріозу та впровадження ефективних профілактичних заходів.

Перспективним напрямом наукових досліджень є вивчення ролі індивідуальних антропометричних та конституціональних особливостей організму. Соматотип є важливою характеристикою фізичного розвитку людини, що відображає сукупність морфологічних, функціональних і метаболічних особливостей. Аналіз взаємозв'язку між соматотипом та ризиком виникнення генітального ендометріозу може сприяти виявленню нових маркерів схильності до захворювання та створенню прогностичних моделей для ранньої ідентифікації осіб групи підвищеного ризику.

Особливої наукової цінності набуває дослідження зазначених питань саме серед дівчат юнацького віку, оскільки цей період характеризується завершенням становлення репродуктивної системи та високою ефективністю профілактичних втручань. Водночас у доступній літературі недостатньо висвітлені особливості перебігу та фактори ризику генітального ендометріозу залежно від соматотипу, що визначає необхідність подальших наукових пошуків у цьому напрямі.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Представлена дисертаційна робота виконана на належному науково-методичному рівні та відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Зміст дослідження свідчить про логічну побудову наукового пошуку, чіткість постановки завдань і обґрунтованість обраних підходів до їх вирішення.

Використаний дизайн дослідження характеризується комплексністю та послідовністю, передбачає поєднання різних етапів аналізу клінічного матеріалу із застосуванням сучасних лабораторних, ультразвукових, антропологічних, соматотипологічних і статистичних методів. Отримані результати структуровані, аргументовані та корелюють із даними сучасних наукових джерел.

Публікаційна активність здобувача є достатньою та відповідає встановленим вимогам. Основні результати дослідження відображені у 11 наукових працях, з яких 6 — у фахових виданнях України, у тому числі 2 — у журналах, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus та Web of Science. Отримане свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. Додатково матеріали роботи апробовані у 4 публікаціях у збірниках наукових конгресів і конференцій, що свідчить про їх фахове обговорення.

Опубліковані роботи відображають ключові етапи дослідження та його основні наукові положення. У цілому дисертація та публікації автора характеризуються внутрішньою узгодженістю, достатнім рівнем доказовості та свідчать про самостійність виконаного дослідження.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у поглибленні сучасних уявлень про роль конституціональних особливостей організму в патогенетичних механізмах розвитку генітального ендометріозу та можливості використання соматотипологічних характеристик як предикторів порушень репродуктивного здоров'я.

Новим є визначення асоціації між показниками соматотипу та ризиком розвитку генітального ендометріозу, що дозволило виділити конституціонально обумовлені фактори ризику виникнення захворювання в юнацькому віці.

Обґрунтовано можливість використання соматотипологічних характеристик як додаткових предикторів для раннього прогнозування генітального ендометріозу та формування груп підвищеного ризику серед дівчат юнацького віку.

Розроблено та науково обґрунтовано алгоритм прогнозування розвитку генітального ендометріозу на основі сукупної оцінки соматотипологічних, клініко-анамнестичних та антропометричних показників, що підвищує ефективність ранньої діагностики захворювання.

Основні положення та результати дослідження достатньо повно відображені в опублікованих працях здобувача і відповідають змісту дисертаційної роботи.

Наукова обґрунтованість та відповідність темі дисертації отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Достовірність та наукова обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження визначаються чітко спланованою структурою роботи та адекватністю застосованих методичних підходів.

У роботі використано комплексне обстеження 89 українських дівчат (віком від 16 до 18 років) хворих на генітальний ендометріоз. В якості контрольної групи з банку даних науково-дослідного центру Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова були взяті первинні антропометричні, соматотипологічні, сонографічні показники матки та яєчників у відповідні фази менструального циклу 78 практично здорових українських дівчат.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є науково обґрунтованими та базуються на комплексному використанні сучасних методів клінічних, лабораторних, ультразвукових, антропологічних, соматотипологічних і статистичних досліджень. Методологічна основа роботи сформована на ґрунтовному аналізі значного обсягу сучасних наукових джерел, зокрема провідних публікацій у рецензованих фахових виданнях, присвячених проблемі генітального ендометріозу. Дослідження проведено з дотриманням етичних принципів.

Отримані дані характеризуються внутрішньою узгодженістю, відповідають поставленим завданням і мають належне статистичне підтвердження. Сформульовані висновки є логічним відображенням результатів дослідження, а практичні рекомендації - обґрунтованими та придатними до використання у клінічній практиці.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Дисертаційне дослідження відзначається цілісністю наукового підходу та відповідністю поставленій меті, спрямованій на оптимізацію прогнозування та профілактики генітального ендометріозу у дівчат юнацького віку різних соматотипів.

Основні методичні підходи, використані автором у дослідженні, ґрунтуються на системному аналізі значного масиву наукових джерел, зокрема сучасних публікацій у рецензованих фахових виданнях, присвячених обраній проблематиці. Результати роботи отримані на підставі обстеження репрезентативної вибірки дівчат хворих на генітальний ендометріоз та групи практично здорових дівчат. Дисертаційне дослідження характеризується чітко визначеними метою та завданнями, логічно узгодженими між собою. Робота виконана з дотриманням коректної методології та обґрунтованого клінічного дизайну, що відповідає загальноприйнятим принципам наукового пізнання та біоетичним вимогам. Отримані результати, сформульовані наукові положення і висновки базуються на достатній кількості клінічних спостережень, логічно випливають із поставлених завдань і є науково обґрунтованими. Досліджувані групи сформовані коректно, що забезпечує можливість їх адекватного статистичного порівняння. Використані методи збору даних, математичного аналізу та статистичної обробки відповідають меті дослідження і належать до загально визнаних у сучасній науковій практиці. Отже, отримані дисертантом результати та сформульовані висновки є науково значущими й обґрунтованими.

Теоретичне і практичне значення отриманих результатів дослідження.

Результати дисертаційного дослідження мають значущість для розвитку сучасного акушерства та гінекології, оскільки спрямовані на вдосконалення підходів до прогнозування та профілактики генітального ендометріозу.

Теоретичний аспект дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку наукових уявлень про етіопатогенетичні механізми генітального ендометріозу в

юнацькому віці та роль конституціональних особливостей організму у формуванні ризику виникнення даного захворювання. Отримані результати розширюють існуючі знання щодо взаємозв'язку між соматотипологічними характеристиками та станом репродуктивного здоров'я дівчат юнацького віку, а також доповнюють сучасні концепції персоналізованої медицини в гінекології.

Практичне значення роботи полягає у розробці та впровадженні науково обґрунтованого підходу до прогнозування ризику розвитку генітального ендометріозу з урахуванням соматотипологічних характеристик пацієнток. Запропоновані критерії дозволяють своєчасно виявляти осіб групи підвищеного ризику та проводити індивідуалізовані профілактичні заходи ще до появи клінічно виражених проявів захворювання.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках науково-дослідної теми кафедри акушерства і гінекології № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова «Прогнозування та профілактика розвитку та функції жіночої репродуктивної системи в різні вікові періоди та корекція виявлених порушень», номер державної реєстрації 0116U005804, що підтверджує його відповідність актуальним напрямам розвитку медичної науки.

Отримані результати доповнюють сучасні наукові дані та можуть бути використані для подальшого вдосконалення персоналізованих підходів у клінічній практиці.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці.

Отримані в дисертаційній роботі результати мають вагомим практичне значення та можуть бути рекомендовані для широкого впровадження у діяльність закладів охорони здоров'я, що здійснюють медичне спостереження за дівчатами підліткового та юнацького віку.

Матеріали дисертаційного дослідження доцільно впроваджувати в освітній процес закладів вищої медичної освіти під час викладання дисциплін «Акушерство та гінекологія», «Дитяча та підліткова гінекологія», «Педіатрія», а

також у програми післядипломної освіти та безперервного професійного розвитку лікарів.

Отримані дані підлягають впровадженню у програми запобігання гінекологічним захворюванням у підлітковому та юнацькому віці. Практичне застосування розроблених алгоритмів дозволить покращити якість профілактики та вдосконалити систему маршрутизації пацієнток груп ризику.

Дані про відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

У процесі аналізу матеріалів дисертаційного дослідження та наукових публікацій здобувача ознак порушення принципів академічної доброчесності не встановлено.

Перевірка рукопису здійснена із застосуванням програмного забезпечення «StrikePlagiarism». Рівень текстової оригінальності становить 94,89 %. Виявлені збіги мають пояснюваний характер і пов'язані з використанням усталеної наукової термінології, загальноприйнятих формулювань, а також із матеріалами власних публікацій автора, оформлених відповідно до вимог цитування.

Фактів академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації результатів дослідження не виявлено. Представлені у роботі результати є самостійним науковим напрацюванням здобувача, їх апробація та публікаційне висвітлення здійснені з дотриманням чинних нормативних вимог.

Отже, дисертаційна робота відповідає принципам академічної доброчесності та етичним стандартам проведення наукових досліджень.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Низової Ольги Анатоліївни на тему: «Прогнозування та профілактика генітального ендометріозу у дівчат юнацького віку різних соматотипів», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне науково-практичне завдання.

Отримані автором дані мають вагоме теоретичне та прикладне значення для медичної науки, створюючи передумови для оптимізації існуючих клінічних підходів. У роботі набули подальшого розвитку наукові положення стосовно патогенетичної ролі конституціональних чинників у розвитку генітального ендометріозу, що відкриває нові перспективи для індивідуалізованої профілактики репродуктивних порушень у молодих жінок.

За рівнем наукової новизни, методичною обґрунтованістю, достатнім обсягом клінічного матеріалу, достовірністю отриманих результатів, їх практичною спрямованістю та повнотою висвітлення у наукових публікаціях дисертаційна робота відповідає вимогам, визначеним Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), та оформлена відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

З урахуванням викладеного, Низова Ольга Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент

д.мед.н., професор ЗВО кафедри
акушерства та гінекології №2
Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова

Наталія ДЗІСЬ